

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.592/2019/12.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Kónya István, a tanács elnöke
Dr. Soós László, előadó bíró
Dr. Márki Zoltán, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: nyilvános ülés

Az ülés napja: 2019. október 29.

Az ügy tárgya: csalás vétségének kísérlete

Terhelt:

Első fok: Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság, 11.B.XXI.459/2018/3.,
ítélet, tárgyalás, 2018. április 23.

Másodfok: Fővárosi Törvényszék, 21.Bf.9195/2018/7., végzés, nyilvános ülés,
2019. január 18.

Az indítvány előterjesztője: Fővárosi Főügyészség

Az indítvány iránya: a terhelt terhére

Rendelkező rész

A csalás vétségének kísérlete miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Fővárosi Főügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság 11.B.XXI.459/2018/3. számú ítéletét, illetőleg a Fővárosi Törvényszék 21.Bf.9195/2018/7. számú végzését hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság a 2018. április 23. napján kihirdetett, és a Fővárosi Törvényszék 21.Bf.9195/2018/7. számú végzése folytán 2019. január 18. napján jogerős 11.B.XXI.459/2018/3. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki csalás vétségének kísérletében [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont], ezért őt egy év hat hónap, végrehajtásában három év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte azzal, hogy a végrehajtás elrendelése esetén azt fogházban kell letölteni és ekkor a terhelt a szabadságvesztés büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.

II.

- [2] A jogerős határozatok ellen a Fővárosi Főügyészség terjesztett elő a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára hivatkozva, a 652. § (3) bekezdésében meghatározott határidőn belül felülvizsgálati indítványt.
- [3] Indokai szerint a terhelt nem a csalás vétségének alapesetét, hanem a Btk. 373. § (4) bekezdés c) pontja szerinti minősített esetét kísérelte meg elkövetni. A terhelt szándéka az idős, és az éjszaka váratlanul előadott sokkoló állítás folytán a koránál fogva könnyebben befolyásolható sértett megtévesztésére és arra irányult, hogy ennek hatására a sértett részéről pénz átadására kerüljön sor, ezért a cselekmény minősítése helyesen a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére elkövetett csalás kísérlete.
- [4] Érvei szerint a jogalkotó szándéka az volt, hogy egyfajta vélelmet állítson fel arra nézve, hogy az idős emberek koruknál fogva könnyebben megtéveszthetők, a csalás felismerésére, elhárítására korlátozottan képesek, ezért, ha az elkövető szándéka átfogja, hogy idős korú személy tekintetében fejt ki a megtévesztő magatartást a jogtalan haszonszerzés érdekében, akkor a nagyobb kár esetén a minősített körülményért felel.
- [5] A főügyészség szerint az eljáró bíróságok álláspontjának elfogadása azt eredményezné, hogy mindazon esetekben, ahol olyan, akár igen idős személy sérelmére próbálnak meg csalást elkövetni, akiket tájékozottságuk, talpraesettségük, racionalitásuk, netán korábbi rossz tapasztalatuk, vagy akár paranoid személyiségük okán nem sikerült megtéveszteni, úgy a hivatkozott minősítő körülmény miatt a terheltnek annak ellenére nem kellene felelnie, hogy a maga részéről mindent megtett, hogy olyan potenciális áldozatot ejtsen tévedésbe, aki koránál fogva jellemzően könnyebben megtéveszthető, kiváltképpen az adott és bevált módon, mint például ún. unokázós módszerrel elkövetett csalás.
- [6] A főügyészség szerint ezen értelmezés a gyakorlatban azt jelentené, hogy a Btk. 373. § (4) bekezdés c) pontja szerint minősülő csalás kísérlete sohasem lenne megállapítható, ha a sértett megtévesztése nem sikerül, hiszen ebben az esetben nyilván képes volt a bűncselekmény felismerésére, elhárítására. Ebből következően azon elkövetőkre, akik mindent megtesznek, hogy idős személyektől értékeket csaljanak ki, de rajtuk kívül eső okból, azaz a sértett felismerése, ellenállása folytán kisebb törvényi fenyegetettség vonatkozna, ugyanakkor e sértetti kör nem részesülhetne nagyobb büntetőjogi védelemben.
- [7] A Fővárosi Főügyészség kifejtette: az idős kor meghatározását a törvény, illetve annak indokolása nem adja meg. Ezen sértetti kvalifikációnak egy adott ügyben való megállapíthatóságánál nyilvánvalóan figyelemmel kell lenni, hogy egy adott társadalomban milyen egészségi és mentális állapot jellemzi az egyes korosztályokat. Tény, hogy Magyarországon 2017. évben 75,9 év volt a várható élettartam. Ebből adódóan a konkrét ügy sértettje, a 77 éves sértett kétséget kizáróan idős korú.
- [8] A sértettől ráadásul három évvel korábban már sikeresen kicsaltak ugyanilyen módszerrel 1,3 millió forintot, amely tény rámutat arra, hogy a sértett életkoránál fogva már akkor megtéveszthető volt, csak a jelen esetben - a korábbi tapasztalására figyelemmel - most nem járt eredménnyel a terhelt próbálkozása. A tényállásban is rögzítetten, a terhelt telefonon történt segítséget kérő közlésére, a sértett először rákérdezett, hogy „Szabi” hívta-e, melyből kitűnik, hogy a számára előadottak alapján hívó félként először az unokáját valószínűsítette.
- [9] A terheltnek mint az „unokázós csalás” elkövetőjének célja azt volt, hogy a szerettei irányába fokozott aggodalmat megélő, ezzel összefüggésben a bűncselekmény felismerésére, elhárítására korlátozottan képes személy megtévesztése útján jogtalan haszonra tegyen szert. Azon cselekvőségével, hogy a fenti szándéktartalom mellett, valótlán ürüggyel kapcsolatba lépett az idős sértettel és tőle pénzt kért, már megkezdte a csalás minősített esetének megvalósítását, mely azonban kísérleti szakban rekedt.
- [10] A kifejtettek alapján indítványozta, hogy a megtámadott határozatokat megváltoztatva, a Kúria a

bűncselekményt minősítse a Btk. 373. § (4) bekezdés c) pontja szerint minősülő csalás büntette kísérletének, a terhelttel szemben szabjon ki hosszabb tartamú szabadságvesztést, mellőzze annak felfüggesztését és tiltsa el őt a közügyek gyakorlásától.

- [11] A Legfőbb Ügyészség a BF.557/2019/3. számú, a Be. 657. § (1) bekezdése alapján tett nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt - annak indokait kiegészítve - fenntartotta. Hivatkozott az Időügyi Nemzeti Stratégiáról szóló 81/2009. (X. 2.) OGY határozatra, amely az Egészségügyi Világszervezet (WHO) életkori szerinti felosztását használva idős személyeknek tekinti a 75-89 éveseket.
- [12] A felülvizsgálati indítványra és a Legfőbb Ügyészség átiratára a terhelt védője észrevételeket tett, melyben a jogerős ítélet hatályban tartására tett indítványt. Álláspontja szerint helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság, amikor nem pusztán a sértett életkorát vette alapul a cselekmény minősítésénél, hanem e körben külön bizonyítást is folytatott le, melynek eredményeként logikus és részletes indokát adta, hogy a minősítő körülmény miért nem állapítható meg. A Legfőbb Ügyészség által hivatkozott országgyűlési határozat csupán az életkor szerinti felosztás alapján sorolja a 75-89 éveseket az idős személyek közé, de nem minősíti e korosztályt a bűncselekmények elhárítására képtelen személyek közé.
- [13] A felülvizsgálati indítvány elbírálására a Kúria a Be. 660. § (2) bekezdés b) pontja alapján nyilvános ülést tűzött ki, melyen a megtámadott határozatot a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálta felül; emellett a 659. § (6) bekezdése alapján vizsgálta a 649. § (2) bekezdésében meghatározott esetleges eljárási szabálysértéseket is, ilyet azonban nem észlelt.

III.

- [14] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [15] Nem sértettek törvényt az eljáró bíróságok, amikor a terhelt cselekményét a Btk. 373. § (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő csalás vétsége kísérletének minősítették.
- [16] Az irányadó tényállás szerint a terhelt a sértett unokájának adta ki magát azt állítva, hogy közlekedési balesetet okozott, melyben meg is sérült, és a másik fél pedig tőle 450.000 forintot követel, hogy ne tegyen feljelentést. A sértett azonban észlelte, hogy nem az unokája telefonált, ezért értesítette a rendőrséget, és a terhelt szóval tartásával húzta az időt, amíg a rendőrök kiérkeztek és a terheltet előállították.
- [17] A terhelt ezzel a magatartásával a sértettet tévedésbe kívánta ejteni a tőle pénzbeli segítséget kérő személyét illetően, szándéka pedig a Btk. 459. § (6) bekezdés a) pontja alapján kisebb kár (a megszerezni kívánt összeg) okozására terjedt ki.
- [18] A Btk. 373. § (4) bekezdés c) pontja azt az esetet rendeli súlyosabban büntetni, amikor a csalást a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el.
- [19] Nem vitás, hogy jelen esetben a sértett életkora alapot adhatna e minősített eset megállapítására. Az sem vitás, hogy a terhelt célja azt volt, hogy a szerettei irányába fokozott aggodalmat megelő, ezzel összefüggésben a bűncselekmény felismerésére, elhárítására korlátozottan képes személy megtevesztése útján jogtalan haszonra tegyen szert.
- [20] A Kúria azonban nem értett egyet a felülvizsgálati indítvány azon kiindulásával, miszerint a szóban forgó minősített eset beiktatásával a jogalkotó egyfajta vélelmet állított fel arra, hogy az idős emberek pusztán a koruknál fogva könnyebben megteveszthetők. A törvény szóhasználatából következően ugyanis nem az idős kor vagy a fogyatékoság önmagában a minősített eset alapja, az ilyen személy nem védekezésre (felismerésre, elhárításra) képtelen, az életkor vagy a fogyatékoság csupán a minősített eset objektív alapja.
- [21] A Kúria álláspontja az, hogy ha a jogalkotó az ügyészség által említett vélelmet kívánt volna felállítani, akkor elegendő lett volna - egy sorban a védekezésre képtelen személlyel - az idős korú

vagy fogyatékos sértett sérelmére elkövetést minősített esetként szabályozni. Azzal azonban, hogy a törvény további feltételhez köti a minősített eset megállapítását, a bíróságra azt a kötelezettséget hárítja, hogy erre a körülményre nézve folytasson le bizonyítást, és mérlegelje, miszerint a sértett állapota alapot ad-e a korlátozott felismerési és elhárítási képesség kimondására.

- [22] A 3/2013. BJE II/11. pontja szerint annak megítélése, hogy a sértett elhárításra korlátozottan volt-e képes, a sértett életkorának a mentális és fizikai állapotával összefüggésben kell jelentőséget tulajdonítani. Bár a jogegységi határozat ezt az emberölés minősített esete [Btk. 160. § (2) bekezdés k) pont] kapcsán fejtette ki, ahol a törvény (értelmszerűen) csak az elhárítás korlátozott képességéről szól, a vagyon elleni bűncselekmények [Btk. 365. § (3) bekezdés g) pont, 366. § (1) bekezdés c) pont, 372. § (4) bekezdés c) pont és 373. § (4) bekezdés c) pont] esetében is irányadónak tekinthető. Eppen a kifosztás törvényi tényállása szemlélteti a legjobban, hogy a védekezésre képtelen személy és a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy nem ugyanaz.
- [23] A bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására korlátozottan képes, aki a mentális és fizikai állapota miatt azt az élethelyzetet, amit éppen átél (amibe éppen került), nem, vagy csak korlátozottan képes reálisan felmérni, felismerni, és ennek megfelelő magatartást tanúsítani.
- [24] A főügyészség felülvizsgálati indítványa helyesen tartalmazza azt, hogy a terhelt szándéka az idős, és az éjszaka váratlanul előadott sokkoló állítás folytán a koránál fogva könnyebben befolyásolható sértett megtévesztésére és arra irányult, hogy ennek hatására a sértett részéről pénz átadására kerüljön sor. Jelen esetben azonban e számítása a sértettet illetően nem vált be, mert a sértett - és ebből a szempontból mindegy, miért - felismerte, hogy nem az unokája telefonál, és ennek megfelelő magatartást tanúsított: értesítette a rendőrséget, és a járőrök kiérkezéséig szóval tartotta a terheltet.
- [25] Az elsőfokú bíróság „a közvetlenség elvét szem előtt tartva személyesen is meghallgatta a sértettet, akiről megállapítható, hogy 77 éves korát meghazudtoló fizikai, szellemi állapotnak örvend. Elmondta, hogy szabadidejében túrázik, biciklizik, tornázni jár, a fiát szokta látogatni, és csupán magas vérnyomására szed gyógyszert. Volt ugyan 5 évvel korábban egy enyhe fokú agyvérzése, de abból teljesen meggyógyult.” Az elsőfokú bíróság ennek alapján helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a sértett nem tekinthető idős koránál fogva a bűncselekmény felismerésére korlátozottan képes személynek.
- [26] Tévesen érvelt az ügyészség azzal, miszerint a terhelt azon cselekvőségével, hogy a fenti szándék tartalom mellett, valótlan ürüggyel kapcsolatba lépett az idős sértettel és tőle pénzt kért, már megkezdte a csalás minősített esetének megvalósítását, mely azonban kísérleti szakban rekedt.
- [27] E minősített esetnek alapfeltétele, hogy a sértett megfeleljen a törvényben leírt állapotnak: idős korából következően korlátozottan képes a bűncselekmény felismerésére és elhárítására. A jelen ügyben éppen ez a feltétel hiányzott, így nem e minősített eset kísérlete, hanem - a speciális sértetti minőség hiányában - a csalás alapesetének kísérlete a törvényes minősítés.
- [28] Ekként a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság 11.B.XXI.459/2018/3. számú ítéletét, illetőleg a Fővárosi Törvényszék 21.Bf.9195/2018/7. számú végzését a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályában fenntartotta.

IV.

- [29] A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 653. § (1) bekezdésére figyelemmel a 458. § (3) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a 650. § (1) bekezdés b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 652. § (6) bekezdésén alapul azzal, hogy a Kúria - a Be. 656. § (4) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az ugyanazon jogosult által ismételt

előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételt előterjesztett indítványt indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2019. október 29.

Dr. Kónya István s.k. a tanács elnöke, Dr. Soós László s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

Kiadmány hitelével:

bíróági ügyintéző